

ВИСНОВОК

До протоколу № 172
від 07 квітня 2025 року

до проекту Закону України
«Про професійну освіту»
(реєстр. № 13107-1 від 20.03.2025)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука розглянув 07.04.2025 (протокол № 172) проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-1 від 20.03.2025), поданий народним депутатом України І. М. Констанкевич та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою встановлення нових правових засад функціонування всієї системи професійної освіти з урахуванням суттєвих структурних змін в системі освіти України та потреб сучасного національного ринку праці.

Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується:

- запровадити нову термінологію з метою приведення її у відповідність до базового Закону України «Про освіту» та підвищення престижності здобуття професійної освіти;
- створити нові умови і можливості для здобуття професійної освіти впродовж життя;
- створити нову систему фінансування закладів професійної освіти;
- запровадити нові механізми реалізації здобуття профільної середньої освіти професійного спрямування в закладах професійної освіти (стаття 16 проекту Закону), що враховують запровадження реформи «Нова українська школа», у тому числі перехід з 2027 року на трирічну профільну середню освіту, яка відповідно до Закону України «Про освіту» може бути академічного або професійного спрямування;
- посилити автономію закладів професійної освіти;
- визначити нові підходи до формування навчальних груп у закладах професійної освіти (зниження мінімального показника з 12 до 8 студентів на групу, що дозволить при 16-23 і більше студентах формувати дві групи, а не мати одного майстра на 23 студента, що не відповідає можливостям майстерень і не сприяє успішній передачі і засвоєнню професійних навичок);

- запровадити механізми визнання/підтвердження результатів навчання (компетентностей) і кваліфікацій;
- запровадити скорочення робочого часу педагогічних працівників (36 годин на тиждень) та строкових трудових договорів для керівника і педагогічних працівників закладів професійної освіти;
- запровадити механізми підтримки закладів професійної освіти та їхніх «засновників» під час переходу з державної у комунальну власність (зокрема, місцевій владі дозволяється утримувати за кошти місцевих бюджетів «державні заклади професійної освіти» до їхньої передачі в установленому порядку в комунальну власність);
- визначити конкретні форми та механізми поєднання зусиль бізнесу і освіти заради розвитку системи професійної освіти та досягнення спільних інтересів;
- запровадити нові підходи до системи та інструментів забезпечення якості професійної освіти (зокрема, інституційний аудит);
- детально врегулювати (стаття 44 проекту Закону) нову процедуру обрання та призначення керівників закладів професійної освіти, від управлінських здібностей та ціннісних установок яких залежить не лише успішне функціонування закладу професійної освіти, а й якість виконуваних випускниками цього закладу робіт, надання послуг чи виготовлених товарів;
- визначити особливості освітньої діяльності суб'єктів, що здійснюють навчання на робочому місці (на виробництві) (стаття 48 проекту Закону);
- підвищити дієвість регіональних рад професійної освіти в усіх регіонах і наглядових рад закладів професійної освіти;
- посилити співпрацю закладів професійної освіти з роботодавцями та розширити і деталізувати механізми державно-приватного партнерства тощо.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України відзначило, що положення проекту Закону значною мірою співпадають з основним проектом та надало свої зауваження, зокрема: запропоновано конкретизувати поняття («засновник закладу професійної освіти», «публічні кошти»); прибрати з переліку повноважень органів студентського самоврядування, повноваження, здійснення яких має включати фаховий компонент; передбачити заборону міжнародної співпраці з закладами професійної освіти держави-агресора або держави-окупанта в частині міжнародного співробітництва; доопрацювати механізм фінансування державного замовлення; врегулювати норми про передачу в оренду майна, у тому числі земельних ділянок, ліквідованих державних, комунальних закладів професійної освіти або тих, діяльність яких зупинена, відповідно до рішення засновника тощо.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини повідомив про підтримку законопроекту за умови врахування висловлених ним зауважень, зокрема: виключити норму щодо позбавлення здобувача освіти академічної стипендії; доповнити норму про надання можливості безоплатно здобувати професійну освіту за іншою професійною кваліфікацією без врахування стажу та без врахування трирічного періоду після завершення безоплатного здобуття професійної освіти; доопрацювати питання оплати праці педагогічних працівників тощо.

Міністерство освіти і науки України повідомило, що не підтримує законопроект в запропонованій редакції та надало низку зауважень, зокрема: розширити та внести зміни до визначення «професійна освіта»; доопрацювати норму щодо позбавлення здобувача освіти академічної стипендії; додати до переліку типів закладів професійної освіти навчальний центр. Відзначено, що процедура присвоєння професійних кваліфікацій у кваліфікаційному центрі підвищує вартість процесу оцінювання результатів навчання.

Міністерство соціальної політики України висловило підтримку законопроекту за умови його доопрацювання, зокрема, прибрати положення про звільнення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) роботодавців та заклади професійної освіти, якщо вони здійснюють виплати на користь здобувача професійної освіти за успішне проходження практичної підготовки, оскільки воно не узгоджується із правовими та фінансовими засадами загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту).

Міністерство внутрішніх справ України зауважило, що у проекті Закону не враховано позиції закладів освіти із специфічними умовами навчання і рекомендувало окремі правові конструкції привести у відповідність до вимог законодавства.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України висловило підтримку проекту Закону із зауваженнями, зокрема, рекомендовано врахувати, що спеціалізована освіта мистецького спрямування не здобувається на рівні професійної освіти.

Міністерство юстиції України висловило низку зауважень та пропозицій, зокрема: доопрацювати законопроект у частині ознак дискримінації, з метою узгодження з частиною другою статті 24 Конституції України та Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; виключити норму про не використані в поточному році кошти загального та спеціального фондів; вилучити положення про припинення трудових відносин з педагогічними працівниками, які досягли 65-річного віку та яким виплачується пенсія за віком; доопрацювати механізм комплексного регулювання відносин державно-приватного партнерства у сфері освіти.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України висловило підтримку проекту Закону за умови його доопрацювання, зокрема уточнити норму, якою вводяться зміни до Лісового кодексу України.

Державна служба якості освіти України надала декілька пропозицій, зокрема: викласти частину другу статті 53 законопроекту у наступній редакції: «2. Інституційний аудит проводиться працівниками центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальних органів із залученням інших фахівців (експертів) у сфері професійної освіти»; додати до заходів державного нагляду (контролю) у сфері професійної освіти перевірку дотримання ліцензійних умов.

Державний центр зайнятості повідомив про необхідність доопрацювання окремих норм проекту Закону, зокрема: доповнити термінологічний апарат поняттям «освіта дорослих»; додати до переліку типів закладів професійної

освіти: Центр професійної освіти Державної служби зайнятості; відзначено, що запропоновані умови та порядок видачі свідоцтва про присудження освітньої кваліфікації та ваучерів на проходження процедури оцінювання результатів навчання у кваліфікаційному центрі, а вже потім видачу диплома спеціаліста, що значно подовжує та бюрократизує систему працевлаштування в подальшому.

Адміністрація Державної прикордонної служби України висловила підтримку проекту Закону із зауваженнями, зокрема: викласти поняття «заклад професійної освіти зі специфічними умовами навчання» у такій редакції: «заклад професійної освіти зі специфічними умовами навчання – державний заклад професійної освіти, який здійснює підготовку здобувачів освіти для потреб Міністерства внутрішніх справ України, а також центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб»; доповнити термінологічний апарат поняттям «професійний військовий навчальний заклад»; додати до переліку типів закладів професійної освіти – «професійний військовий навчальний заклад».

Фонд державного майна України висловив декілька зауважень і пропозицій до законопроекту, зокрема, конкретизувати положення щодо питань оренди і передачі майна закладу професійної освіти, а також, узгодити між собою норми щодо права «оперативного управління» та «господарського відання».

Національне агентство кваліфікацій висловило підтримку ініціативи щодо удосконалення законодавства у сфері професійної освіти та рекомендувало залишити лише процедуру оцінювання в кваліфікаційних центрах, за результатами якої здобувачу видається відповідний сертифікат про присвоєну кваліфікацію.

Конфедерація роботодавців України позитивно оцінюючи ініціативу розроблення законопроекту, рекомендує доопрацювати питання мови викладання в закладах професійної освіти і конкретизувати мінімальні критерії, яким мали б відповідати суб'єкти господарювання, на базі яких відбувається проходження здобувачами освіти практичної підготовки.

Федерація роботодавців України позитивно оцінюючи окремі інновації, запропоновані проектом Закону, висловила свою підтримку іншому проекту Закону «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107).

Профспілка працівників освіти і науки України відмітила, що проект Закону потребує доопрацювання у частині норм, які регламентують трудові права і соціально-економічні інтереси здобувачів освіти і працівників закладів професійної освіти.

Спільний представницький орган репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок відзначив, що проект Закону вирізняється новаторським підходом до оновлення системи професійної освіти, створенням конкурентних умов оплати праці педагогічних працівників, підтримки перекваліфікації та запровадження практико-орієнтованих моделей навчання та рекомендував врегулювати процедуру здобуття освіти за дуальною формою навчання.

Національна академія правових наук України зазначає, що запропонований проект Закону може бути підтриманий лише після його якісного доопрацювання та узгодження з чинним законодавством. Зауважено, що текст проекту Закону містить надмірну деталізацію окремих положень, які визначені іншими нормативно-правовими актами та/або актами локальної дії. Рекомендовано обмежити обсяг повноважень Наглядової ради закладу професійної освіти.

Національна академія педагогічних наук України повідомила, що проект Закону є важливим кроком у реформуванні професійної освіти України, але потребує доопрацювання і надала низку зауважень та пропозицій, зокрема: додати до термінологічного апарату поняття «освітня кваліфікація», «професійна кваліфікація», «часткова кваліфікація», «формальна професійна освіта», «неформальна професійна освіта»; уточнити зміст термінів «модуль» та «курсова підготовка»; коректно сформулювати принципи реалізації політики у сфері професійної освіти органами державної влади та органами місцевого самоврядування; вилучити деталізацію правил прийому на навчання та опис процедури розроблення освітніх програм; додати положення щодо права закладів професійної освіти присвоювати професійні та часткові кваліфікації.

Торгово-промислова палата України розглянула проект Закону, але висловила підтримку іншому проекту Закону «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-2).

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» виділила проблемні аспекти законопроекту і рекомендує: деталізувати механізми багатоканального фінансування (конкретизувати параметри формули фінансування, деталізувати механізми розподілу коштів між закладами освіти, визначити мінімальні обсяги фінансування та субвенцій із державного бюджету, встановити механізми компенсації різниці у спроможності місцевих бюджетів); зберегти право закладів професійної освіти присвоювати/підтверджувати професійні кваліфікації за результатами навчання шляхом проведення державної кваліфікаційної атестації; встановити чіткі критерії оцінки ефективності діяльності закладів освіти; визначити механізми втручання у випадку неефективного управління закладами освіти; удосконалити механізми взаємодії з ринком праці (конкретизувати механізми залучення роботодавців до розробки освітніх програм, визначити стимули для роботодавців щодо участі у підготовці фахівців, упровадження дуальної освіти, встановити механізми участі роботодавців при моніторингу працевлаштування випускників); деталізувати перехідні положення (конкретизувати етапи переходу до нової системи професійної освіти, визначити чіткі терміни розробки та прийняття підзаконних актів, деталізувати механізми трансформації існуючих закладів освіти, встановити додаткові гарантії для педагогічних працівників під час перехідного періоду.

Асоціація міст України повідомила, що проект Закону потребує доопрацювання, зокрема: змінити назву законопроекту на «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (з внесенням відповідних редакційних змін до текстів законопроекту); замінити поняття «спеціаліст» на усталені й прийнятні терміни: «кваліфікований робітник» або «майстер»; закріпити імперативну норму про обов'язковість передачі закладів професійної (професійно-технічної) освіти з державної до комунальної власності територіальних громад з адміністративним

центром у містах-обласних центрах, що ухвалила рішення про надання згоди на прийняття у комунальну власність державних ЗП(ПТ)О, розташованих на території цих громад; визначити критерії механізму формування і розміщення регіонального замовлення на підготовку, перепідготовку та підвищення професійної кваліфікації робітничих кадрів.

Підкомітет з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти на своєму засіданні від 04.04.2025 розглянув три проекти Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107, реєстр. № 13107-1 і реєстр. № 13107-2), надані до них експертні висновки та прийняв рішення запропонувати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій рекомендувати Верховній Раді України прийняти в першому читанні за основу проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107) з подальшим його доопрацюванням до другого читання.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Коваль О.В., представників Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженого із захисту державної мови, Офісу Президента України, Асоціації міст України та широко обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1) відповідно до частини третьої статті 93 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» включити проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-1 від 20.03.2025), поданий народним депутатом України Констанкевич І.М. та іншими народними депутатами України, до порядку денного тринадцятої сесії Верховної Ради України;

2) проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-1 від 20.03.2025), поданий народним депутатом України Констанкевич І.М. та іншими народними депутатами України, вважати відхиленим відповідно до частини третьої статті 95 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

2. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, голову підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти О. Коваль.

Голова Комітету

Сергій БАБАК